

Otázka č.1

Struktura pedagogiky, vztah pedagogiky k dalším společenským vědám

OBEČNÁ pedagogika = sem patří základní kategorie

OBEČNÁ DIDAKTIKA = J. A. Komenský položil základ

DĚJINY = průběh názorů na výchovu

SPECIÁLNÍ pedagogika = vzdělávání a výchova dětí a dospělých s handicapem

PEDAGOGICKOPSYCHOLOGICKÁ DIAGNOSTIKA = pomáhá s odhalením konkrétních problémů dětí, ...

KOMPARATIVNÍ pedagogika = srovnává výchovné přístupy v různých zemích, nové přístupy ve výchově dětí (Waldorfské šk., program Začít spolu, ...)

ANDRAGOGIKA = vzdělávání a výchova dospělých

SOCIÁLNÍ pedagogika = snaží se předcházet negativním sociálněpatologickým jevům
(není úplně přesně vymezena)

PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU = jednou z variant jsou volnočasová střediska

FILOZOFIE VÝCHOVY =

= na pomezí obou oborů, dochází k propojení

SOCIOLOGIE VÝCHOVY=

TECHNOLOGIE VZDĚLÁVÁNÍ = práce s médii, technikou (interaktivní tabule, flash, ...)

STRUKTURA PEDAGOGIKY PODLE ÚROVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- 1) předškolní pedagogika
- 2) pedagogika základního vzdělávání = podkategorií je primární pedagogika (1. stupeň)
- 3) středoškolská pedagogika
- 4) vysokoškolská pedagogika

PODLE TIPU EDUKAČNÍHO PROSTŘEDÍ

- vojenská, lékařská (etika, sociální podpora pacientů, komunikace), inženýrská, ...
- KE STRUKTURALIZACI DOCHÁZÍ PO 2. SV. VÁLCE (1946)
 - Otakar Chlup ještě nedělí

Literatura: Přehled pedagogiky – Jan Průcha (Portál 2000)

Moderní pedagogika – Jan Průcha

Úvod do pedagogiky – Vladimír Jůva (Pajdo 95)

Studie ze školní pedagogiky – Hana Horká a kol. (Brno, Masarykova univerzita 2009)

Zvládání emočních problémů školáků (Portál 2005)

Aktuální proměny a vize v předškolní výchově – sborník Hradec Králové (Gaudeamus 2004)

Výchova jako teoretický problém – Jiří Pelikán (Ostrava 95)

Pomáhat být - také J. Pelikán (Praha 2002)

Pojmy:

Pedagogika = věda o výchově

= věda o člověku v situaci výchovy

(situace = proměňující se podmínky, celý život jsme v různých podmínkách)

Jak pedagogika vznikala?

- na základě výchovy (praxe), v souvislosti s tím se vytvářely TEORIE, jak vychovávat
- vznikala literární díla, filozofické traktáty
- pedagogika se vydělila z filozofie

Předchůdci pedagogiky: Platón, Sokrates, Aristoteles

- pedagogice jde o to, aby čl. obstál ve společnosti -) vztah k sociologii
- i k psychologii – co se děje v člověku, když je vychováván

Věda = systém objektivních ověřených poznatků vyjádřených v podobě

POJMŮ, KATEGORIÍ, DEFINIC A VĚDECKÝCH HYPOTÉZ

1869 se začala pedagogika vyučovat na učitelských ústavech (zahrnovala mimo jiné např. logiku (což je dnes jinde), hygienické předpisy, školské předpisy, ...)

STRUKTURA PEDAGOGIKY:

- má základní kategorie
- nejdůležitějším pojmem je VÝCHOVA

Pedagogika je vědní disciplína

Je věda o člověku v situaci výchovy

Je pomocnou rukou praktické výchovy

Nemůže normovat

Původně byla součástí filosofie, časem se osamostatnila

Z historického hlediska byli nejdříve filosofické traktáty, literárně zpracované výchovné postupy, záznamy o výchovné praxi např. Platón .

Ústava – filosofický traktát

Pedagogika jako předmět byla vyučována os roku 1869 na učitelských

Ústavech – učila se hygiena, logika

Struktura pedagogiky vznikla po 2. svět válce v roce 1946

Pedagogika se skládá z:

- Dějiny pedagogiky
- Obecné pedagogiky – zabývá se základními kategoriemi pedagogiky, patří sem také *pedeutologie* – věda o učitelství, *metodologie* – rozvojem pedagogiky jako vědy
- Obecné didaktiky
- Speciální pedagogiky
- Komparativní srovnávací pedagogiky – srovnávání na světě
- Pedagogické diagnostiky
- Sociální pedagogiky
- Andragogiky – vzdělávání dospělých
- Pedagogiku volného času
- Patří sem také pedagogiky medií, technologií

Novou disciplínou je Etologie – vyvinuta ze zoologie, sleduje chování zvířat v přirozeném prostředí, výsledky tohoto výzkumu mají význam při vysvětlování chování člověka KONRAD LORENC – rakouský lékař, oceněn nobelovou cenou

Struktura pedagogiky

Můžeme vnímat také podle úrovně vzdělávání:

- Předškolní výchovy
- Základní školy – primární školy
- Středoškolské výchovy
- Vysokoškolské výchovy

Podle typu edukačního prostředí:

Např:

- Školní pedagogika
- Inženýrská ped.
- Vojenská ped.

Mezi příbuzné vědy pedagogiky patří: Filosofie, Psychologie, Sociologie, Biologie atd.

Otázka č. 1 – Struktura pedagogiky, vztah pedagogiky k dalším vědám

Pedagogika má své kořeny ve filosofii, ze které se oddělila až v 19. století. Pedagogice se věnovali například Sofisté, z filosofů pak Sókratés, Platón, Aristotelés a další. Mezi nejvýznamnější teoretiky pedagogiky patří Jan Amos Komenský, John Locke, Jean Jacques Rousseau, Friedrich Fröbel, Adolf Diesterweg, Johann Heinrich Pestalozzi, Johann Friedrich Herbart, Gustav Adolf Lindner, Konstantin Dmitrijevič Ušinskij, Lev Nikolajevič Tolstoj, Herbert Spencer ...

Pedagogika byla součástí filozofie, postupně se osamostatňuje. V dějinách pedagogickou koncepci utvořil již Sokrates, Platón, Aristoteles

Základy pedagogické vědy položil J. A. Komenský, jeden z prvních postavil pedagogiku jako skutečný vědecký systém. Některé Komenského postupy v novějších formách vidíme při výuce i dnes (obrazový materiál, pomůcky, hry).

K rozvoji pedagogiky jako vědy došlo s nástupem průmyslové revoluce (rozvoj průmyslu si žádal odborníky, lidi teoreticky i prakticky vybavené).

Postupně vzniká princip povinné školní docházky (vznik za Marie Terezie). Rozvíjí se i vědecké bádání včetně experimentování, což se stává dalším zdrojem pedagogické teorie (Herbart, Fröbel).

Pedagogika jako samostatný obor se začal učit r. 1869 v Učitelských ústavech.

Pedagogika

= věda o člověku v situaci výchovy (situace výchovy může být pro člověka kdykoliv od narození do konce života)

= věda a výzkum zabývající se vzděláváním a výchovou v nejrůznějších sférách života společnosti (Průcha). Výchova dětí a mládeže a organizování formy i druhů výchovy dospělých

- zkoumá cíle, úkoly, metody a prostředky výchovy

Název pochází z Řecka, kdy *Paidagogos* byl průvodce dětí, vzdělaný otrok, který pečoval o výchovu dětí ze zámožných rodin. (*Pais* = dítě, *agein* = vést)

Struktura pedagogiky

Z hlediska úrovně vzdělávání

- **Předškolní pedagogika** – vzdělávací potřeby předškolního období
- **Pedagogika základní školy** – vzdělávací potřeby prvního a druhého stupně ZŠ
- **Střední školská pedagogika** – vzdělávací potřeby adolescentů v různých typech vzdělávacích zařízení
- **Vysokoškolská pedagogika**
- **Pedagogika dospělých** = andragogika – vzdělávací potřeby dospělých
- **Gerontagogika** – vzdělávací potřeby ve stáří

Z hlediska obsahové náplně

- **Obecná pedagogika** – základní pojmy pedagogiky (výchova, vzdělávání...),

pedagogická terminologie, patří se pedeutologie (věda o učitelství), metodologie (rozvoj pedagogiky jako vědy)

- **Dějiny pedagogiky** – vývoj pedagogického myšlení, proměna názorů na výchovu v průběhu času. Názory a koncepce významných pedagogických osobností a jejich vliv na pedagogického myšlení minulosti i současnosti.

- **Obecná didaktika** – teorie vyučování, zkoumá cíle, prostředků a obsahy vzdělávání, organizační formy a metody vyučování

- **Speciální pedagogika** - zabývá se teorií a praxí výchovy a vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Dělí se:

- * psychopédie – mentální retardace

- * somatopédie – tělesné postižení

- * tyflopédie – oftalmopédie – zrakové postižení

- * surdopédie – sluchové postižení

- * logopédie – vady řeči

- * etopédie – poruchy chování

- * specifické poruchy učení – dyslexie (čtení), dysgrafie (psaní), dysortografie (pravopis), dyskalkulie (počítání), dyspraxie (praktické dovednosti) apod.

- **Andragogika** = teorie výchovy a vzdělávání dospělých – problematika výchovně-vzdělávacího působení na dospělé po skončení školní docházky (studium při zam., rekvalifikace, gerontopedagogika – staří lidé)

- **Srovnávací pedagogika** = komparativní - srovnává pedagogické teorie, výchovně vzdělávací systémy a školské soustavy různých zemí

- **Pedagogická diagnostika** – pozorování dětí, rozpoznání nadaného dítěte, techniky: rozhovor, experiment, dotazník, rozbor výsledků práce

- **Sociální pedagogika** – zkoumá sociální vztahy v procesu výchovy a sociální komponenty výchovných jevů. Zabývá se výchovou mimo vyučování a vlivem sociálního prostředí na člověka.

- **Filozofie výchovy** - zkoumá výchovu ve vztahu k podstatě člověka a společnosti, k etice

- **Technologie vzdělávání** – pedagogika médií a technologií, technické prostředky

Z hlediska vzdělávacího prostředí

- **Školní pedagogika**

- **Rodinná pedagogika**

- **Mimoškolní pedagogika**

- **Pedagogika volného času**

- **Vojenská pedagogika**

- **Lékařská pedagogika**

- **Inženýrská pedagogika**

Za hraniční vědy úzce propojené s pedagogikou jsou považovány:

- **pedagogická psychologie** – psychologické základy výchovy
- **sociologie výchovy** - sociální podmínky a sociální důsledky vzdělávání (vliv na pracovní uplatnění apod.)
- **ekonomika vzdělávání** – jak se ovlivňují ekonomické a pedagogické procesy

Vztah pedagogiky k dalším vědám

Výchova souvisí s charakterem vnitřní struktury člověka (zvláště psychické a fyzické), vazbami člověka navenek a se životem společnosti. Je tedy logické, že také pedagogika souvisí s dalšími vědami o člověku, o společnosti a s dalšími vědeckými disciplínami, které s danou problematikou souvisejí.

Spolupracující vědní disciplíny:

1) Filosofie

- pedagogika vychází z filozofických koncepcí
- první teoretikové pedagogiky se vyčlenily z filozofů, pedagogika v úzké vazbě na filozofii řeší problematiku výchovy moderního člověka, vzájemné vztahy mezi výchovou a jinými společenskými jevy, obsah vyučování a výchovy, úloha veřejnosti při výchově

2) Psychologie

- věda o lidské psychice
- zákonitosti psychických procesů a vlastností, rozbor specifických vlastností věkových období
- zkoumá povahu a zákonitosti psychického, tělesného vývoje člověka, poznatky o myšlení, paměti, motivech, zájmech, potřebách

3) Sociologie

- studuje lidskou společnost v jejím dynamickém rozvoji
- je to věda o společnosti, její struktuře a fungování, o sociálních jevech, sociálních skupinách, o postavení člověka společnosti během jeho životní dráhy. Pedagogiku ovlivňuje sociologie mládeže, sociologie výchovy

Dále:

Biologie - zkoumá člověka jako živý organismus, informace o celkovém tělesném stavu

Etologie – vyvinul se ze zoologie, základem je mechanismus lidského chování odvozeného od zvířat

Ekonomika – zajišťuje vědecké plánování, vzdělávání; zkoumá využitelnost prostředků určených na výchovu a vzdělávání

Logika – nauka o zákonitostech v lidském myšlení. V didaktice je zdrojem důležitých poznatků pro logicky správné uspořádání učiva

Etika- řeší problémy morálky, je důležitá pro koncipování výchovných cílů, vzdělávacích obsahů i výchovných metod všech oblastí pedagogiky

Lékařství – somatické a psychické nemoci a jejich příčiny

Kybernetika – teorie programového učení

Matematika -- model kvantitativní analýzy